

Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2011 r. [Statistical Yearbook of Ukraine for 2011]. Kyiv: Avhust-Treid, 2012.

Ukraina v 2008 rotsi: protsesy, rezultaty, perspektyvy. Bila knyha derzhavnoi polityky [Ukraine in 2008: processes, results and prospects. White Paper policy]. Kyiv: NISD, 2009.

Vlasov, V. "Tendentsii ta problemy hlobalnykh protsesiv u svitovii prodovolchii sferi" [Trends and challenges of global

processes in the field of world food]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 3 (2006).

<http://www.kommersant.ua/doc/>.

<http://www.litsa.com.ua/>.

<http://www.interpipe.biz/ru/company/steel/>.

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58374.

УДК 338.2:[330.46:330.138.11

РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

УДК 338.2:[330.46:330.138.11

Колесніченко І. М. Регулювання трансакційних витрат за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій: реалії та перспективи в економіці України

У статті поставлено проблему регулювання трансакційних витрат за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, проаналізовано реалії та перспективи її вирішення в Україні. Встановлено, що в комплексі з передовими досягненнями ІКТ дослідницький інструментарій сучасної інституціональної теорії якнайкраще відповідає критерію ефективності, а отже, забезпечує теоретичну базу регулювання трансакційних витрат. Обґрунтовано необхідність подальшого впровадження електронного уряду в Україні.

Ключові слова: інституціональний підхід, трансакційні витрати, інформаційно-комунікаційні технології, електронне урядування.

Бібл.: 16.

Колесніченко Ірина Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри політичної економії, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kolesnichenko.irina@gmail.com

УДК 338.2:[330.46:330.138.11

Колесніченко И. М. Регулирование трансакционных издержек с помощью информационно-коммуникационных технологий: реалии и перспективы в экономике Украины

В статье поставлена проблема регулирования трансакционных издержек с помощью информационно-коммуникационных технологий, проанализированы реалии и перспективы ее решения в Украине. Установлено, что в комплексе с передовыми достижениями ИКТ исследовательский инструментальный современной институциональной теории наиболее отвечает критерию эффективности, а значит, обеспечивает теоретическую базу регулирования трансакционных издержек. Обоснована необходимость дальнейшего внедрения электронного правительства в Украине.

Ключевые слова: институциональный подход, трансакционные издержки, информационно-коммуникационные технологии, электронное правительство.

Библ.: 16.

Колесніченко Ірина Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри політичної економії, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kolesnichenko.irina@gmail.com

UDC 338.2:[330.46:330.138.11

Kolesnichenko I. M. Regulation of Transaction Costs with the Help of Information and Communication Technologies: Realities and Prospects in Ukrainian Economy

The article sets the issue of regulation of transaction costs with the help of information and communication technologies, analyses realities and prospects of its solution in Ukraine. It establishes that, together with ICT, the research tools of the modern institutional theory fits the efficiency criterion best of all and, consequently, provides a theoretical base of regulation of transaction costs. It justifies a necessity of further introduction of electronic government in Ukraine.

Key words: institutional approach, transaction costs, information and communication technologies, electronic government.

Bibl.: 16.

Kolesnichenko Irina M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kolesnichenko.irina@gmail.com

На сучасному етапі розвитку економічної теорії проблема регулювання трансакційних витрат (ТВ) набуває особливої значущості. І це не випадково. Суттєве зростання їх обсягів на пострадянському просторі (у тому числі і в Україні) зменшує ефективність суспільного виробництва, ставить під загрозу конкурентоспроможність суб'єктів господарювання та призводить до постійного збільшення тінізації економіки. Тоді як конкретні механізми регулювання трансакційних витрат та управління ними в країнах із трансформаційною економікою тільки формуються. Саме цим, а також необхідністю подальшого пошуку шляхів скорочення ТВ на всіх рівнях сучасної економіки визначається актуальність даної статті.

Зовнішнім проявом вищезазначеної ситуації служать наукові дискусії та публікації зарубіжних і вітчизняних економістів як абстрактно-теоретичної, так і конкретно-емпіричної спрямованості. Зростаюча чисельність останніх зумовлює необхідність всебічного науково-теоретичного узагальнення та визначення можливостей їх практичного застосування.

Як відомо, найбільш визнаними економічною наукою спільнотою є праці Дж. Коммонса, Р. Коуза, Д. Норта, О. Уільямсона та Дж. Уолліса, присвячені визначенню, систематизації та кількісній оцінці трансакційних витрат. Вагомий внесок у висвітлення та розв'язання проблем трансакційного аналізу зробили також зарубіжні науковці Дж. Б'юкенен, Х. Демсец, К. Ерроу, В. Ме-

клінг, К. Менар, П. Мілгром, М.Олсон, Дж. Робертс, Е. де Сото, Е. Фуруботн, С. Чанг, Т. Еггертссон та багато ін. Із всебічним дослідженням трансакційних витрат в економіці пов'язані праці російських вчених С. Авдашевої, А. Аузана, В. Білолипецького, В. Іноземцева, О. Іншакова, Р. Капелюшнікова, Г. Клейнера, В. Кокорева, Д. Львова, С. Малахова, А. Некипелова, Р. Нуреєва, А. Олейника, В. Полтеровича, В. Радаєва, В. Тамбовцева, А. Шастітко та ін.

Проблематика місця та ролі трансакційних витрат у процесах ринкової трансформації економіки, їх виміру, оцінки та оптимізації останнім часом стає центральною і для вітчизняних дослідників. Згідно із системним оглядом української наукової літератури [1] цей дослідницький напрям в Україні насамперед пов'язують із працями С. Архієреєва, який всебічно проаналізував феномен і здійснив класифікацію трансакційних витрат за умов ринкової трансформації, з'ясував їх економічну роль, взаємозв'язок з ефективністю виробництва й ринковою рівновагою, а також працями І. Булеєва, об'єктом дослідження якого став механізм формування трансакційних витрат і визначення їх впливу на економічну циклічність, а також всебічне дослідження трансакційних витрат у різних секторах економіки.

Спираючись на ідеї піонерів трансакційного аналізу та розвиваючи їх, згідно з оглядом [2], Л. Базаляєва вперше запропонувала матрицю комплексного оцінювання ринкової трансакції підприємства, що дозволяє диференціювати угоди за рівнем трансакційного ризику та впливу на конкурентні позиції підприємства, удосконалювати систему управління трансакційними витратами; Т. Семенова – аналіз ТВ іноземного інвестування в Україну та шляхи їх скорочення; Я. Зінченко – дослідження ТВ формування та розвитку фондового ринку; Г. Макухін – оцінка ТВ підприємства; Г. Дугінець – механізм регулювання та підходи щодо визначення напрямів державного регулювання ТВ міжнародної економічної інтеграції України; М. Вергуненко – динаміка ТВ країни в процесі її регіональної інтеграції (на прикладі ЄС); Н. Волоснікова – методичні принципи регулювання ТВ інноваційної діяльності, що, на відміну від існуючих підходів, забезпечили можливість вдосконалити систему критеріїв і визначити рівень регулювання цими витратами на підприємствах машинобудівної галузі; О. Тарасенко – інституціональний аналіз ТВ у корпоративному управлінні; О. Власенко – управління ТВ в агробізнесі; Ж. Юшак – комплексний підхід до облікового відображення та контролю ТВ за всіма видами діяльності підприємства, що сприяє скороченню таких витрат і підвищенню ефективності суб'єктів господарювання. Вагомим внеском у розвиток вітчизняної трансакційної теорії, на думку автора, стали дослідження О. Шепеленко, присвячені теоретико-методологічним основам і практичним рекомендаціям щодо управління трансакційними витратами для забезпечення економічного росту в Україні. Йдеться про першу наукову концепцію цілісного системно побудованого механізму управління трансакційними витратами в економіці України та створення комплексу моделей управління ТВ суб'єктів господарювання [3].

Але, незважаючи на посилення інтересу з боку науковців, наявність певних здобутків і не зменшуючи значення проведених досліджень, потребують подальшого дослідження проблеми класифікації, виявлення та вдосконалення методів оцінки трансакційних витрат, оптимізації та регулювання їх величини на усіх рівнях сучасної економіки. На часі постановка проблеми впровадження механізму управління трансакційними витратами з урахуванням досягнень інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). У цьому контексті метою даної статті є спроба обґрунтування теоретичних і практичних можливостей використання ІКТ для регулювання трансакційних витрат в економіці України.

Наближення досягнення цієї мети, на погляд автора, безпосередньо пов'язане із застосуванням дослідницького інструментарію інституціональної економічної теорії та використанням ІКТ.

Аргументами на користь останнього твердження слугуватиме стислий виклад результатів дослідження. По-перше, представники всіх теоретичних складових сучасної інституціональної теорії працюють над трансакційною тематикою. Що, у свою чергу, є запорукою наукового забезпечення розвитку механізму регулювання трансакційних витрат. Так, теорія інститутів визначає інститути як інструмент мінімізації ТВ. Теорія фірми пов'язує вибір форми економічної організації, за якої досягається мінімізація ТВ. Теорія трансакційних витрат звертає увагу на відсутність ринку інформації та викривлення цінкових сигналів внаслідок високої ступені монополізації ринку та структурних диспропорцій. Її представники розглядають акт економічної взаємодії, угоду, як базову одиницю аналізу й досліджують затрати та втрати, якими може супроводжуватися така взаємодія. Теорія прав власності обґрунтовує наявність витрат на здійснення обміну правами власності, вказує на загрозу підвищення рівня ТВ у разі невстановлення або недостатньої специфікації цих прав. Теорія суспільного вибору робить акцент на незавершеність формування ринку та пов'язані із цим труднощі пошуку контрагентів для угоди, на розмірах національного ринку та значній кількості його учасників. Теорія угод пояснює високий рівень ТВ нестабільністю співвідношень та чисельністю варіантів різних угод, обґрунтовує обмежену раціональність індивідів та обмежену ефективність механізмів примусу до виконання контрактів.

По-друге, основною об'єднуючою категорією усіх вищезазначених теорій виступають трансакційні витрати. Однак відсутність у науковців єдиного підходу до розуміння ТВ поки що не дозволяє чітко ідентифікувати їх як об'єкт регулювання, а отже – повністю враховувати при прийнятті управлінських рішень.

По-третє, усі існуючі підходи науковців до сутності ТВ можна представити як узагальнюючі, що розглядають трансакційні витрати у зв'язку з правами власності, та більш деталізовані, що вказують на їх структуру. Тобто характеристика ТВ варіюється від вузьких визначень, що пов'язані з окремими видами діяльності та витратами, що виникають під час укладання угод, до самих широких. Але ж неможливо управляти тим, що не

можна виміряти, рівно як неможливо виміряти те, що не має однозначного визначення [4, с. 9].

По-четверте, «транзакційні витрати» – на думку Т. Еггертссона, – суть затрати, що виникають, коли індивіди обмінюються правами власності на економічні активи та забезпечують виключні права» [5, с. 29]. Тобто у найзагальнішому вигляді ТВ визначають як економічні витрати обміну прав власності, які встановлюють межі ринкових відносин, або витрати користування ринковим механізмом. Таке визначення є наслідком майже юридичного розуміння транзакції як обміну правами власності, яке призводить до інтерпретації транзакційних витрат як непродуктивних і таких, що належать виключно до сфери обігу. Хоча на практиці виявлення, дослідження, вимір і регулювання транзакційних витрат у сучасній економіці здійснюється у всіх сферах і на всіх рівнях економічної системи.

На рівні індивідів мова йдеться про захист власних прав і подолання бюрократичних бар'єрів; на рівні підприємств – про внутрішні та зовнішні транзакційні витрати; на рівні регіонів – про регіональні та місцеві транзакційні витрати; на рівні держав – міжнародні, загальнодержавні та галузеві ТВ.

До того ж слід взяти до уваги, що регулювання транзакційних витрат у короткостроковому і довгостроковому періодах має відмінності, обумовлені цілями, завданнями, інструментами тощо. Наприклад, у короткостроковій перспективі для підприємств завданнями регулювання ТВ є здобуття оперативної інформації про зміну величини транзакційних витрат з подальшою максимізацією прибутку підприємства, у довгостроковій перспективі – у створенні довгострокових конкурентних переваг.

Тому цілком зрозуміло, що узагальнене тлумачення ТВ потребує уточнення їх економічної сутності на мікро-, мезо-, макроекономічному і міжнародному рівнях на основі узагальнення облікового, фінансового, інформаційного і ресурсного підходів з урахуванням терміну. Саме такий підхід, згідно з [3], дозволить управляти їх рівнем.

По-п'яте, на мікрорівні дослідники, як правило, виокремлюють три основні джерела транзакційних витрат: специфічний предмет угоди (витрати захисту інформації і продукту); невизначеність зовнішніх умов (витрати дослідження ринку та управління); непередбачуваність дії контрагента (витрати ведення переговорів, контроль за виконанням умов угоди і т. ін.) [6, с. 103 – 104].

Згідно з цим, фірма може мінімізувати транзакційні витрати шляхом впровадження єдиної інформаційної системи підприємства; використання Інтернет для розповсюдження і пошуку інформації; використання системи електронної торгівлі; проведення заходів щодо захисту інформації, розповсюдження якої є небажаним для фірми; економії постійних ТВ на масштабах діяльності; удосконалення форм контрактів для попередження опортуністичної поведінки партнера по угоді, а також страхування контрактних ризиків, відповідальності та ін.

По-шосте, на макрорівні мінімізація транзакційних витрат традиційно розглядається як імператив економічної політики (Д. Норт) і цільова функція інсти-

тутів (О. Уільямсон). Але процес регулювання ТВ передбачає їх оптимізацію у межах норми для конкретного суб'єкта або сфери діяльності, а не тільки мінімізацію. Зрозуміло, що деяке зростання ТВ відображає прогресивне зростання складності економічної системи під час її еволюції. У свою чергу, скорочення питомих ТВ створює імпульс кількісному зростанню, прискоренню та підвищенню різноманіття взаємодій агентів [4].

Основними шляхами успішного регулювання ТВ державою, на думку Д. Норта, є: створення інститутів, що здійснюють деперсоніфікований обмін, функціонування державних механізмів захисту прав власності та реалізації вигод від сучасної революції в науці і техніці [7]. У відповідності з цим держава має забезпечувати стандартизацію методів вимірювання, обліку і звітності, сприяти створенню інформаційної інфраструктури для прискорення процесів економічної взаємодії і скорочення ланцюжків посередників. Дуже важливо, крім того, використання інформаційних технологій державними структурами для підвищення рівня інформаційної прозорості.

Із чого логічно випливає, і це *по-сьоме*, що регулювання транзакційних витрат на будь-якому рівні економічної системи без використання ІКТ і формування комерційних і державних інформаційних систем суттєво ускладнюється.

Подальша аргументація щодо реалій і перспектив регулювання транзакційних витрат за допомогою ІКТ потребує невеликої історичної довідки. Як відомо, низку притаманних для світової економіки останньої чверті ХХ ст. процесів науковці трактують як результат зниження транзакційних витрат. Причому більшість із них пояснюють це активним застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у господарчій практиці. Вони мають на увазі широкий набір інструментів та ресурсів, що використовуються для спілкування, створення, поширення, зберігання та управління інформацією. Ці технології включають: комп'ютери, Інтернет, технології мовлення (радіо та телебачення), телефонію.

Природно, що економічно розвинуті країни першими вийшли на новий рівень технологічного розвитку, пов'язаний із появою і розвитком ІКТ. Цей період бурхливого розповсюдження останніх і суттєвих економічних змін знайшов відображення в науковій літературі й отримав назву «нова економіка». І хоча суперечки навколо цього феномену й досі не вщухають, уже можна підбити перші проміжні підсумки впровадження ІКТ.

Згідно з [8] значна частина праць зарубіжних науковців стосовно електронної комерції та впливу ІКТ на економіку виконана із залученням інструментарію неінституціонального аналізу. Економісти А. Гарсіано та С. Каплан досліджують вплив електронної комерції на ТВ на прикладах американської ділової практики, Дж. Браун та А. Голсбі розглядають вплив введення електронної комерції в торгівлю страховими продуктами на зниження ТВ, посилення конкуренції та збільшення споживчого надлишку. Посередньо застосовують його і фахівці з менеджменту (П. Друкер, Ф. Еванс, Т. Вурстер, Д. Шнайдер та багато ін.), які активно розробляють тематику впливу ІКТ на організацію фірми, структуру галузевих ринків

тощо. Ключовим питанням прикладного використання ІТ для організації комерційної діяльності за умов глобалізації бізнесу присвячені праці російських дослідників Л. Брагіна, С. Ліпунова, Р. Маршавіна, Н. Пінкіна, В. Попова, Н. Серікова та ін. Проблеми та перспективи функціонування електронного бізнесу та електронної комерції розглядали С. Афоніна, Дж. Байлі, І. Балабанов, Н. Геращенко, О. Кобелев та ін.

На думку В. Аузана, об'єднуючим моментом у всіх цих дослідників є впевненість, що ІКТ забезпечують економічним агентам можливість ефективніше обмінюватися інформацією та укладати угоди; сприяють різкому посиленню спеціалізації компаній на найбільш вагомих і прибуткових напрямках діяльності та переходу до нових форм взаємодії. Крім того, як показала практика, розвиток ІКТ сприяє інноваціям, допомагає економічним агентам розширяти межі ринку, забезпечує зростання закупок у зовнішніх постачальників, що з часом впливає на організацію та розмір фірм, а головне – дозволяє регулювати їх трансакційні витрати.

Слід визнати, що існують і менш оптимістичні погляди щодо наслідків впровадження ІКТ. Зовнішнім проявом і результатом еволюції господарства, на думку В. Маєвського, є «різноманіття процесів і продуктів, яке розширюється, зростаючи складність у взаємовідносинах між дійовими особами, склад яких змінюється, а чисельність зростає. Природно, що наслідком зростаючої складності трансакцій є зростання трансакційних витрат» [9]. На підтримку цього положення А. Корделла вказує на подвійність впливу ІКТ на трансакційні витрати: «З одного боку, ІТ забезпечують доступ до великих обсягів інформації найкращої якості, що спрощує координацію, з іншого боку – зростаючі обсяги даних потребують обробки. Відповідно це може привести як до скорочення, так і до зростання витрат координації» [10].

Згідно з результатами діяльності спеціальної цільової групи E-Government Task Force й аналогічної робочої групи OECD E-Government Working Group, а також висновку-звіту ОЕСР «Необхідність впровадження електронного уряду» (The E-Government Imperative), одним із перспективних шляхів регулювання трансакційних витрат на макrorівні є впровадження механізму якісного регулювання (e-government), який вже досить широко використовується за кордоном. Як доводить міжнародний досвід, електронне управління може: зменшити корупцію і збільшити прозорість; підвищити ефективність і дієвість; радикально змінити доступність інформації та управління; покращити можливості всіх верств населення; пропонувати послуги за запитом громадян; посилити демократію.

Електронний уряд (е-уряд) можна визначити як інструмент ефективного управління, який базується на ІКТ і ІТ та спрямований на надання кращих адміністративних послуг громадянам і бізнесу [11].

Згідно з [12 – 15], існують три підходи до розуміння цього терміна. Перший підхід розглядає електронний уряд як електронний сервіс надання державних послуг. Він спирається на поширену практику перенесення ефективних ІКТ регулювання зі сфери бізнесу в про-

мадський сектор, що забезпечує вихід на новий рівень якості надання послуг, зручності для користувачів при одночасному скороченні трансакційних витрат.

Представники другого підходу розглядають електронний уряд як високотехнологічну організацію, функціонування якої забезпечується сучасними засобами ІКТ. Даний підхід виходить з перспектив інформаційної епохи, коли тільки організація всієї діяльності уряду на основі ІКТ може забезпечити трансформацію суспільно-го сектора відповідно до вимог нової реальності.

Третій підхід розглядає електронний уряд як нову модель регулювання, адекватну емерджентній економіці та інформаційному суспільству. Це не просто більш широке тлумачення, яке поглинає перші два підходи, але принципово новий погляд на зміст і організацію державного регулювання.

Маємо визнати, що сьогодні перспективи впровадження е-уряду в Україні залежить від фактору «технологічної готовності». За даними Світового економічного форуму, Україна посідає 83-є місце за індексом Технологічної готовності, 90-у позицію за Індексом мережевої готовності, що свідчить про надзвичайно низьке використання ІКТ, 89-е місце серед 139 країн світу за Глобальним індексом конкурентоспроможності, що нижче, ніж у держав – членів ЄС-27 і більшості країн СНД, і, нарешті, 68-е місце за рівнем розвитку е-уряду. І це не зважаючи на те, що у 2007 р. парламент ухвалив Закон «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007– 2015 рр.», а у 2010 р. Кабінет міністрів України прийняв «Концепцію розвитку електронного урядування в Україні» [16], розраховану на 2011 – 2015 рр. У тому ж році розпочав діяти Національний центр електронного управління за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Учасниками проекту стали Державний комітет з питань науки та інформації, Міністерство соціальної політики, Міністерство регіонального розвитку та будівництва, Головне управління державної служби України, Державна адміністрація зв'язку, Державний комітет архівів, Пенсійний фонд, Державна податкова адміністрація та деякі обласні державні адміністрації. Та, на жаль, головними перешкодами на шляху впровадження е-уряду в Україні поки що залишаються: висока ціна і складність реалізації індивідуальних трансакційних послуг і регламентів, відсутність юридичної бази, брак висококласних фахівців у державних установах і недостатній рівень заробітної плати.

ВИСНОВКИ

Враховуючи вищезазначене, маємо визнати, що: *по-перше*, саме інституціональний підхід до складних ринкових відносин надає науковцям можливість досліджувати здійснення трансакцій та забезпечує теоретичну базу регулювання трансакційних витрат в економіці. Він виступає надійною теоретико-методичною базою виявлення, дослідження та вимірювання ТВ в економіці. *По-друге*, у комплексі з передовими досягненнями ІКТ інституціональний підхід якнайкраще відповідає сучасному критерію ефективності, тобто забезпеченню мінімального рівня трансакційних витрат за рахунок захисту

прав власності, створення умов для оптимального обліку необхідної для прийняття господарських рішень інформації, регулювання витратів державного сектора економіки тощо. *По-третє*, ІКТ можна розглядати як рушійну силу та помічника економічного зростання, оскільки вони фактично зменшують обмеження, пов'язані із трансакційними витратами, часом та технологічним відстаням. *По-четверте*, одним із перспективних напрямів регулювання трансакційних витрат на макrorівні є впровадження механізму якісного регулювання (*e-government*), який включає в себе взаємодію із зацікавленими сторонами; розширення форм підзвітності, розподіл ризиків і відповідальності, прозорість мереж за рахунок примусу організацій прийняти та використовувати нові системи управління з ІКТ. *По-п'яте*, для ефективного впровадження електронного урядування в Україні необхідно змінити філософію уряду і бюрократичні процедури на всіх рівнях державного управління. На часі впровадження у життя «Концепції розвитку електронного урядування в Україні», поетапне впровадження якої має забезпечити розвиток державних електронних послуг високої якості; зниження адміністративного тиску на бізнес і громадян; розвиток кваліфікованої робочої сили; доступність електронних державних послуг для всіх верств населення і бізнесу; підвищення ефективності роботи уряду; стимулювання інновацій та регулювання ТВ. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Дементьев В. В.** Институциональная теория в Украине: направления исследований, особенности, перспективы / В. В. Дементьев // Наукові праці Дон НТУ. Серія: економічна. Випуск 103-1. – 2006. – С. 17 – 31.
- 2. Ющак Ж. М.** Ступінь висвітлення трансакційних витрат в працях вітчизняних вчених / Ж. М. Ющак // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2009. – № 2 (48). – С. 144 – 149.
- 3. Шепеленко О. В.** Інформаційне й організаційне забезпечення управління трансакційними витратами суб'єкта господарювання / О. В. Шепеленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2010_3/Shepel.pdf
- 4. Фролов Д. П.** Институты и трансакционные издержки: преодоление квазикузнецкой традиции / Д. П. Фролов // Journal of economic regulation (Вопросы регулирования экономики). – Том 2. – 2011. – № 4. – С. 5 – 23.
- 5. Эггертссон Т.** Экономическое поведение и институты / Т. Эггертссон ; пер. с англ. – М. : Дело, 2001. – 407 с.
- 6. Олейник А. Н.** Институциональная экономика : учебное пособие / А. Н. Олейник. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 416 с.
- 7. North, D. C.** Integrating Institutional Change and Technical Change in Economic History. A Transaction Cost Approach / D. C. North, J. J. Wallis // Journal of Institutional and Theoretical Economics. V. 150. № 4. Dec. 1994. P. 609 – 624.
- 8. Аузан В. А.** Электронная коммерция как фактор снижения трансакционных издержек : автореферат диссертации / В. А. Аузан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://economy-lib.com/elektronnaya-kommertsiya-kak-faktor-snizheniya-transaktsionnyh-izderzhok#ixzz2R79Y8bBl>
- 9. Маевский В. И.** Эволюционная теория и институты / В. И. Маевский // Вестник государственного управления. – [Серия «Институциональная экономика»]. – 2001. – № 1(2). – С. 19 – 23.

10. Cordella A. Does Information Technology Always Lead to Lower Transaction Costs? / A. Cordella // Proceedings of 9th European Conference on Information Systems «Global Co-Operation in the New Millennium». – Bled, Slovenia, June 27 – 29, 2001. – [URL]: is2.lse.ac.uk/asp/aspecis/20010024.pdf. – P. 857.

11. Необходимость внедрения электронного правительства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kaluga-gov.ru/статья/необходимость-внедрения-электронного-правительства>

12. E-government survey 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/en/development/desa/publications/connecting-governments-to-citizens.html>

13. Перевозкин Ю. Электронное правительство. Часть I: Что, где, почему? / Ю. Перевозкин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://pc.uz/publish/doc/text38817_elektronnnoe_pravitelstvo_chast_i_chno_gde_pochem

14. ИКТ и восстановление экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.itu.int/net/itunews/issues/2009/07/04-ru.aspx>

15. Сморгун Л. В. От электронного государства к электронному управлению: смена парадигмы / Л. В. Сморгун // Электронное государство и демократия в начале XXI века. Политическая наука : Сб. научн. тр. М. : ИНИОН. – 2007. – № 4. – С. 20 – 49.

16. Кабінет Міністрів України; Розпорядження «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні», від 13.12.2010 № 2250-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1095.8106.0>

REFERENCES

Auzan, V. A. "Elektronnaya kommertsiya kak faktor snizheniya transaktsionnykh izderzhok" [E-commerce as a factor in reducing the transaction costs]. <http://economy-lib.com/elektronnaya-kommertsiya-kak-faktor-snizheniya-transaktsionnyh-izderzhok#ixzz2R79Y8bBl>

Cordella, A. "Does Information Technology Always Lead to Lower Transaction Costs?". <http://is2.lse.ac.uk/asp/aspecis/20010024.pdf>

Dementev, V. V. "Ynstytutsionalnaia teoriya v Ukraine: napravleniya yssledovaniy, osobennosti, perspektivy" [Institutional Theory in Ukraine: direction of research, Features, prospects]. *Naukovi pratsi Don NTU*, no. 103-1 (2006): 17-31.

Eggertsson, T. *Ekonomicheskoe povedenie i instituty* [Economic behavior and institutions]. Moscow: Delo, 2001.

"E-government survey 2012." <http://www.un.org/en/development/desa/publications/connecting-governments-to-citizens.html>

Frolov, D. P. "Instituty i transaktsionnye izderzhki: preodolenie kvazikouziyanskoj traditsii" [Institutions and transaction costs: bridging tradition kvazikouziyanskoj]. *Journal of economic regulation*, vol. 2., no. 4 (2011): 5-23.

"ИКТ i vosstanovlenie ekonomiki" [ICT and economic recovery]. <http://www.itu.int/net/itunews/issues/2009/07/04-ru.aspx> [Legal Act of Ukraine]. <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1095.8106.0>

Maevskiy, V. I. "Evoliutsionnaia teoriya i instituty" [Evolutionary theory and institutions]. *Vestnik gosudarstvennogo upravleniya*, no. 1(2) (2001): 19-23.

"Neobkhodimost vnedreniya elektronnogo pravitelstva" [The need to implement e-government]. <http://www.kaluga-gov.ru/статья/необходимость-внедрения-электронного-правительства>.

North, D. C. and J. J. Wallis. "Integrating Institutional Change and Technical Change in Economic History. A Transaction Cost Approach". *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, vol. 150, no. 4 (1994): 609-624.

Oleynik, A. N. *Institutsionalnaia ekonomika* [institutional Economics]. Moscow: INFRA-M, 2000.

Perevozkin, Yu. "Elektronnoe pravitel'stvo" [E-government]. http://pc.uz/publish/doc/text38817_elektronnoe_pravitel'stvo_chast_i_chno_gde_pochem

Shepelenko, O. V. "Informatsiine i orhanizatsiine zabezpechennia upravlinnia transaktsiinykh vytratamy sub'iekta hospodariuvannia." [Information and promotion management transaction costs the entity.]. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2010_3/Shepel.pdf

Smorgunov, L. V. "Ot elektronnoho gosudarstva k elektronnomu upravleniiu: Smena paradigmy" [From e-Government to e-Governance: A paradigm shift]. *Elektronnoe gosudarstvo i demokratiia v nachale XXI veka*, no. 4. (2007): 20-49.

Wallis, J. J., North, D. C. "Integrating Institutional Change and Technical Change in Economic History. A Transaction Cost Approach". *Journal of Institutional and Theoretical Economics* vol. 150, no. 4 (1994): 609-624.

Yushchak, Zh. M. "Stupin vysvitlenia transaktsiinykh vytrat v pratsiakh vitchyznianykh vchenykh" [The degree of coverage of transaction costs in the works of local scientists]. *Visnyk ZhDTU*, no. 2(48) (2009): 144-149.

УДК 338.4:338.246:330.341.(477)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

МАРГАСОВА В. Г., СІРЕНКО К. Ю.

УДК 338.4:338.246:330.341.(477)

Маргасова В. Г., Сіренко К. Ю. Державне регулювання інноваційного розвитку легкої промисловості в умовах трансформаційних змін в економіці України

У статті досліджено сучасний стан інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості. Доведено значущість та пріоритетність легкої промисловості серед інших галузей економіки. Обґрунтовано актуальність підтримки інноваційної діяльності підприємств галузі на державному рівні. Розкрито головні недоліки державного регулювання інноваційного розвитку легкої промисловості. Наведено нормативно-правові акти, які регулюють інноваційний розвиток. Здійснено характеристику основних факторів, що впливають на розвиток інноваційних процесів у державі. Оцінено динаміку зміни кількості інноваційно активних підприємств. Оцінено та проаналізовано структуру джерел фінансування інноваційної діяльності. Досліджено механізм державного регулювання інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості. Запропоновано головні напрямки активізації інноваційної діяльності як на державному рівні, так і на рівні підприємства.

Ключові слова: державне регулювання, інноваційний розвиток, фінансове забезпечення, легка промисловість.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 9.

Маргасова Вікторія Геннадіївна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, Чернігівський державний інститут економіки і управління (вул. Стрелецька, 1, Чернігів, 14033, Україна)

E-mail: akiv46@meta.ua

Сіренко Крістіна Юрївна – аспірантка, кафедра фінансів, Чернігівський державний інститут економіки і управління (вул. Стрелецька, 1, Чернігів, 14033, Україна)

E-mail: kaf_fin@geci.cn.ua

УДК 338.4:338.246:330.341.(477)

Маргасова В. Г., Сіренко К. Ю. Государственное регулирование инновационного развития легкой промышленности в условиях трансформационных изменений в экономике Украины

В статье исследовано современное состояние инновационного развития предприятий легкой промышленности. Доказаны значимость и приоритетность легкой промышленности среди других отраслей экономики. Обоснована актуальность поддержки инновационной деятельности предприятий отрасли на государственном уровне. Раскрыты главные недостатки государственного регулирования инновационного развития легкой промышленности. Перечислены нормативно-правовые акты, регулирующие инновационное развитие. Охарактеризованы основные факторы, влияющие на развитие инновационных процессов в государстве. Оценена динамика изменения количества инновационно активных предприятий. Оценена и проанализирована структура источников финансирования инновационной деятельности. Исследован механизм государственного регулирования инновационного развития предприятий легкой промышленности. Предложены основные направления активизации инновационной деятельности как на государственном уровне, так и на уровне предприятия.

Ключевые слова: государственное регулирование, инновационное развитие, финансовое обеспечение, легкая промышленность.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Библ.:** 9.

Маргасова Виктория Геннадиевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра финансов, Черниговский государственный институт экономики и управления (ул. Стрелецкая, 1, Чернигов, 14033, Украина)

E-mail: akiv46@meta.ua

Сіренко Крістіна Юрївна – аспірантка, кафедра фінансів, Черниговский государственный институт экономики и управления (ул. Стрелецкая, 1, Чернигов, 14033, Украина)

E-mail: kaf_fin@geci.cn.ua

UDC 338.4:338.246:330.341.(477)

Margasova V. G., Sirenko K. Yu. State Regulation of Innovation Development of the Light Industry under Conditions of Transformational Changes in Ukrainian Economy

The article studies the modern state of innovation development of companies in the light industry. It proves importance and priority of the light industry among other branches of economy. It justifies urgency of support of innovation activity of companies of the branch at the state level. It reveals main shortcomings of the state regulation of innovation development of the light industry. It lists regulatory and legal acts that regulate innovation development. It gives a characteristic of main factors that influence development of innovation processes in a state. It assesses dynamics of change of a number of innovation-active companies. It assesses and analyses the structure of sources of financing innovation activity. It studies the mechanism of state regulation of innovation development of the light industry companies. It offers main directions of activation of innovation activity both at the state and company levels.

Key words: state regulation, innovation development, financial provision, light industry.

Pic.: 1. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 9.

Margasova Viktoriya G. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Chernihiv State Institute of Economics and Management (vul. Striletska, 1, Chernihiv, 14033, Ukraine)

E-mail: akiv46@meta.ua

Sirenko Kristina Yu. – Postgraduate Student, Department of Finance, Chernihiv State Institute of Economics and Management (vul. Striletska, 1, Chernihiv, 14033, Ukraine)

E-mail: kaf_fin@geci.cn.ua